

Vlaams Gemeenschappelijk LandbouwBeleid 2023-2027

Strategisch MER

Niet-technische samenvatting

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Colofon

Opdracht

Strategisch MER GLB
Ontwerprapport
Niet-technische samenvatting

Initiatiefnemer

Vlaamse Overheid
Beleidsdomein Landbouw en Visserij
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving
Koning Albert II-laan 35, bus 40
1030 Brussel

Opdrachthouder

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Identificatienummer

4545093013

Projectmedewerkers

Paul Arts, MER-coördinator
Inge Van der Mueren, medewerker

Datum

14 januari 2022

Auteur

Inge Van der Mueren

Status/ revisie

Niet-technische samenvatting

Vrijgave

Paul Arts

Deskundigen

Discipline	Erkend deskundige	Medewerker
MER-coördinator	Paul Arts 	Inge Van der Mueren

Inhoudsopgave		Blz
1	Inleiding	4
2	Beschrijving van het ontwerp Vlaams Strategisch GLB-plan (2023 – 2027)	6
2.1	Algemeen	6
2.2	Onderdelen van het ontwerpplan	7
2.2.1	Conditionaliteit	7
2.2.2	Interventies	7
3	Methodiek milieubeoordeling	19
3.1	Opbouw en uitgangspunten van de effectenbeoordeling	19
3.2	Relevante disciplines per GLB-SP-maatregel	20
4	Synthese en conclusies	22

Doel

Dit is de niet-technische samenvatting van een milieueffectrapport, m.a.w. een beknopte samenvatting van het eigenlijke milieueffectrapport bestemd voor publiek en belanghebbenden. Een milieueffectrapport is een openbaar document waarin de milieueffecten van een plan en de eventuele alternatieven voor dat plan, worden onderzocht.

De niet-technische samenvatting heeft als doel om aan publiek en belanghebbenden de relevante informatie uit het milieueffectrapport van het project te communiceren en hiermee de publieke participatie in de totstandkoming van het project te bevorderen. Voor de uitgebreide technische informatie moet u het eigenlijke milieueffectrapport raadplegen.

1 Inleiding

Het GLB is het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en omvat 2 pijlers met elk een eigen Europees begrotingsfonds in gedeeld beheer door Vlaanderen en de Europese Commissie:

- Pijler 1: deze omvat rechtstreekse betalingen en marktmaatregelen (schoolmelk en -fruit, operationeel programma groenten en fruit, interventies, crisismaatregelen, ...). Deze pijler wordt volledig gefinancierd door het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF).
- Pijler 2: deze omvat de plattelandsmaatregelen, die in het huidige GLB (2014-2020; verlengd tot en met 2022) zijn opgenomen in het Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO III). De Pijler 2-maatregelen worden gefinancierd vanuit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO), maar – in tegenstelling tot het ELGF – is hier ook een verplichte cofinanciering vanuit de regio/lidstaat vereist.

Op 2 mei 2018 lanceerde de Europese Commissie haar voorstel voor het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027. De officiële wetsvoorstellen van de Europese Commissie voor het nieuwe GLB kwamen een maand later, op 1 juni 2018. Dit concretiseert zich in 3 GLB-basisverordeningen:

- GLB Strategisch Plan – verordening (EU) nr. 2021/20115
- Horizontale verordening (EU) nr. 2021/2116
- De aanpassingsverordening die amendementen aanbrengt aan een aantal verordeningen waaronder de verordening betreffende de Gemeenschappelijke Marktordening (GMO) : verordening (EU) nr. 2021/2117

De basisverordeningen werden op 6 december 2021 gepubliceerd. Daarna worden ook nog de secundaire verordeningen (nl. de gedelegeerde en uitvoeringshandelingen) opgesteld en goedgekeurd.

In uitvoering van deze GLB-verordeningen moet elke lidstaat een GLB- Strategisch Plan (GLB-SP) opmaken, dat zowel Pijler 1 (met uitzondering van een aantal marktmaatregelen) als Pijler 2 omvat. Vlaanderen dient een afzonderlijk GLB SP in. In het GLB-SP geven de lidstaten aan welke stimulerende maatregelen (“interventies”) ze willen inzetten, aansluitend op de specifieke noden. Het GLB-SP is dus als een subsidieprogramma of een financieel plan te beschouwen en valt daardoor niet onder het toepassingsgebied van DABM. De opmaak van een strategische milieu-beoordeling voor het GLB-SP wordt echter wel vanuit de GLB Strategische Plan - verordening verplicht.

Na het doorlopen van de Vlaamse goedkeuringsprocedure zal Vlaanderen het GLB-plan indienen bij de Europese Commissie, die het in de loop van 2022 moet goedkeuren. Het nieuwe GLB zal starten op 1 januari 2023, twee jaar later dan oorspronkelijk in de voorstellen van de Europese Commissie voorzien.

Het toekomstige GLB mikt op 3 algemene doelstellingen:

- Bevordering van een slimme, concurrerende, veerkrachtige en gediversifieerde landbouwsector ten behoeve van de voedselzekerheid voor lange termijn;

- Ondersteuning en versterking van de milieubescherming, met inbegrip van de biodiversiteit, en klimaatactie, alsmede bijdragen tot het bereiken van de milieu- en klimaatgerelateerde doelstellingen van de Unie, met inbegrip van haar verbintenissen in het kader van de Overeenkomst van Parijs
- Versterking van de sociaal-economische structuur van de plattelandsgebieden.

Ook moet het GLB streven naar een modernisering van de landbouwsector en de plattelandsgebieden door kennisstimulering en -deling, innovatie en digitalisering en door bevordering van de benutting daarvan door landbouwers via betere toegang tot onderzoek, innovatie, kennisuitwisseling en scholing

Het GLB-SP is een financieel plan dat (al dan niet vergunningsplichtige) activiteiten subsidieert. Het heeft echter an sich geen invloed op het verkrijgen van vergunningen voor projecten en valt in die zin dan ook niet onder het toepassingsgebied van het Decreet houdende Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid (DABM, 5 april 1995, herhaaldelijk gewijzigd).

De opmaak van een strategische milieubeoordeling voor het GLB is echter vanuit Europa verplicht. Artikel 115, lid 1 van het ontwerp van de GLB Strategische Plan verordening (EU) nr. 2021/2115 zegt:

1.

De in artikel 107, lid 2, punt a), bedoelde bijlage I bij het strategisch GLB-plan bevat een samenvatting van de belangrijkste resultaten van de ex-ante-evaluatie genoemd in artikel 139 en van de strategische milieubeoordeling bedoeld in Richtlijn 2001/42/EG, en de manier waarop die zijn aangepakt of de reden waarom er geen rekening mee is gehouden, alsmede een link naar de volledige verslagen van de ex-ante-evaluatie en de strategische milieubeoordeling.

Vanuit deze verplichting werd er dan ook een plan-MER opgemaakt.

2 Beschrijving van het ontwerp Vlaams Strategisch GLB-plan (2023 – 2027)

2.1 Algemeen

De Vlaamse overheid streeft naar de ontwikkeling en een rechtszekere toekomst voor alle vormen van duurzame land- en tuinbouw, waarbij ecologische, economische en sociale elementen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Hiervoor zal ze in het Vlaamse landbouwbeleid effectieve en efficiënte maatregelen uitwerken binnen een stimulerend en doelgericht kader dat rekening houdt met de landbouw- en bedrijfsrealiteit, de natuurlijke omgeving en de maatschappelijke context. De primaire productie vormt de basis voor een geïntegreerd en coherent Vlaams voedselsysteem in een circulaire economie.

De Vlaamse invulling van het GLB 2023-2027 vormt een stimulerend en ondersteunend onderdeel van het Vlaamse landbouwbeleid.

Het Vlaamse GLB 2023-2027 wordt opgehangen aan 7 krachtlijnen waarbij innovatie – samenwerking – focus op de actieve landbouwer cruciale rode draden in het verhaal vormen. Deze krachtlijnen zijn:

1. Innovatie en kennisdeling versnellen als hefboom voor competitiviteit en het anticiperen op maatschappelijke en ecologische uitdagingen
2. Ondernemerschap en vakmanschap stimuleren voor een dynamische, weerbaardere en duurzame land- en tuinbouwsector in samenhang met haar natuurlijke omgeving en de maatschappelijke context
3. Verduurzamen van het inkomen van de land- en tuinbouwer om zo een leefbaar inkomen te waarborgen en de bedrijfsontwikkeling in een snel veranderende omgeving te stimuleren
4. Aandeel aan instromers in de land- en tuinbouwsector verhogen met aandacht voor een kwalitatieve en haalbare opstart
5. Een klimaatslimme duurzame land- en tuinbouw intensiveren
6. Aandacht en zorg voor natuurlijke hulpbronnen, biodiversiteit en landschappen
7. De open ruimte en het lokaal economische en maatschappelijk weefsel in de echte plattelandsgebieden versterken

Algemeen staan in het GLB verschillende maatregelen centraal voor een duurzame landbouw die verweven zitten in de nieuwe groene architectuur met als sleutelementen:

- De conditionaliteit waarbij de uitbetaling van financiële steun gekoppeld wordt aan de naleving van beheerseisen en normen voor een goede landbouw- en milieuconditie van grond, wat onder andere moet bijdragen tot een betere handhaving van bepaalde milieuvorschriften;
- De ecoregelingen waarbij in jaarlijkse steun voorzien wordt voor landbouwers die zich ertoe engageren om op subsidiabele arealen maatregelen toe te passen die gunstig zijn voor klimaat en milieu en die verder gaan dan de verplichtingen in de conditionaliteit;

- De agromilieu- en klimaatverbintenissen waarbij in betalingen voorzien wordt voor meerjarige verbintenissen die verder gaan dan de conditionaliteit en die tegemoetkomen aan specifieke milieu- en klimaatgerelateerde doelstellingen.
- Andere maatregelen (zoals niet-productieve en productieve investeringen, opleiding en advies...) die als hoofddoel bijdragen tot klimaat, biodiversiteit en zorg voor de natuurlijke hulpbronnen

2.2 Onderdelen van het ontwerpplan

2.2.1 Conditionaliteit

De conditionaliteit is opgebouwd uit:

- GLMC's: normen voor het in goede landbouw- en milieuconditie (GLMC) houden van landbouwgrond volgens de thema's klimaatverandering, water, bodem, biodiversiteit en landschap;
- RBE's: uit de Europese regelgeving voortvloeiende beheerseisen met betrekking tot klimaat en milieu, volksgezondheid, gezondheid van planten en dieren-welzijn.

2.2.2 Interventies

2.2.2.1 Areaal- en diergebonden interventies

Basisinkomenssteun voor duurzaamheid + Aanvullende herverdelende inkomenssteun voor de duurzaamheid

Basisinkomenssteun:

Via de eerste pijler kunnen landbouwers basisinkomenssteun voor duurzaamheid ontvangen. Een billijk landbouwbedrijfsinkomen blijft in de toekomst van essentieel belang voor de voedselzekerheid, de milieu- en klimaatambities en de vitaliteit van het platteland. Dit instrument dient om te voorzien in een levensvatbaar landbouwinkomen voor actieve landbouwers en een buffer te vormen tegen prijs- en inkomensvolatiliteit.

Aanvullende herverdelende inkomenssteun:

Vlaanderen heeft in vergelijking met andere lidstaten al een goede verdeling van de middelen heeft, echter, er is nog verbetering mogelijk. Via deze interventie willen we bij dragen tot een nog betere verdeling van de rechtstreekse betalingen.

Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers

Instappers in de landbouw worden tijdens de opstartfase met hoge kosten geconfronteerd terwijl de inkomsten nog niet navenant zijn.

De interventie betreft een ontkoppelde rechtstreekse jaarlijkse inkomenssteun die de jonge landbouwer in de eerste 5 jaar na zijn vestiging kan aanvragen. Als het landbouwbedrijf al eerder bestond, wordt het jaar genomen waarin de jonge landbouwer verantwoordelijk is geworden binnen het landbouwbedrijf.

Gekoppelde inkomenssteun

De bestaande gekoppelde inkomenssteun voor zoogkoehouders wordt vervangen door een duurzaam alternatief waarbij de betrokken veehouders inspanningen leveren om de klimaatdoelstellingen te realiseren.

We kiezen hier voor een inkomensondersteuning aan de betrokken veehouders die een duurzame lokale rundvleesproductie combineren met inspanningen onder meer op vlak van lokale eiwitvoorziening en langdurig graslandbeheer. We ondersteunen deze duurzame sector gericht. Door de omvorming van de gekoppelde steun zullen minder dieren steun krijgen.

Ecoregeling Behoud meerjarig grasland en ecologisch beheerd grasland

In Vlaanderen is bijna 30% van het areaal landbouwgrond grasland. Grasland is een belangrijke koolstofsink en via de uitbating van grasland kan een bijdrage geleverd worden aan de bescherming van biodiversiteit.

De interventie Behoud meerjarig grasland is gericht op het langer aanhouden van percelen blijvend grasland van minstens 10 jaar en er geen omzetting van andere percelen blijvend grasland naar bouwland en behoud van areaal blijvend grasland op bedrijfsniveau is.

In functie van biodiversiteit kan er op percelen grasland een ecoregeling gericht op extensiever beheer afgesloten worden. Deze is ook combineerbaar met de interventie Behoud meerjarig grasland

AMKM Tijdelijk grasland naar blijvend grasland

Via een AMKM zal de omzetting van tijdelijk grasland naar blijvend grasland gestimuleerd worden.

Percelen grasland die 4 jaar aanliggen en in die tijd niet vernieuwd werden, komen daarvoor in aanmerking. Deze percelen moeten dan aangehouden blijven gedurende 5 jaar. Op bedrijfsniveau moet er een netto-toename zijn van de oppervlakte blijvend grasland.

Ecoregeling organisch koolstofgehalte bodem in bouwland

Het organisch koolstof (OC)-gehalte en de pH van een belangrijk aandeel van de Vlaamse bodems is suboptimaal tot zeer laag.

De interventie bestaat uit 3 verschillende acties:

- **Actie 1** - op basis van het jaarlijks teeltplan het organische stof gehalte in de bodem verhogen op bedrijfsniveau
- **Actie 2** – het stimuleren en faciliteren van het gebruik van producten met hoog koolstofgehalte op perceelsniveau
- **Actie 3** - landbouwers belonen voor percelen met goede resultaten met betrekking tot bodem OC-gehalte en bodem pH-waarde

Ecoregeling + AMKM: Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen (zogenaamde ecoteelten)

Milieu-, biodiversiteitsvriendelijk of klimaatbestendige gewassen dragen op verschillende manieren bij aan een betere bodemkwaliteit, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie (bv. Droogteresistentie), biodiversiteit, het verminderen van de eiwitafhankelijkheid, de bio-economie, etc. Via deze interventie willen we specifieke teelten ondersteunen die praktijk klaar zijn, maar waarvoor er een onvolledige marktwerking is.

Verschillende teelten ondersteunen ook een circulaire landbouw.

De ecoregeling bestaat uit 4 acties:

- **Actie 1** - eenjarige eiwitteelten (vb.: voedererwten, tuinbonen, ...)
- **Actie 2** - eenjarige teelten die voordeel opleveren voor milieu, klimaat en biodiversiteit (vb.: hennep, tagetes, ...)
- **Actie 3** – faunavriendelijke teelten (vb. zomergraan, ...)
- **Actie 4** – faunavriendelijke nateelten (vb. Japanse haver, ...)

De AMKM (5-jarige verbintenissen) bestaat uit 2 acties:

- **Actie 1** – meerjarige eiwitteelten (vb. grasklaver, grasluzerne)
- **Actie 2** - meerjarige teelten met positieve impact op milieu, klimaat of biodiversiteit

AMKM Aanpassingen in voedermanagement op bedrijfsniveau bij rundvee om emissies broeikasgassen te verminderen

De maatregel heeft tot doel om rundveehouders te stimuleren om via een 5-jarige verbintenis de methaanemissies, afkomstig uit de verteringprocessen van runderen, op hun bedrijf te reduceren door een keuze uit één of meerdere mitigatiestrategieën gericht op voedermanagement op bedrijfsniveau. Deze interventie kadert in het actiekader van het convenant enterische emissies rundvee.

- Voedermaatregel 1: geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad voor lacterend melkvee toevoegen aan krachtvoeder
- Voedermaatregel 2: nitraat toevoegen aan het rantsoen:
- Voedermaatregel 3: gebruik van voedersupplement 3NOP.
- Voedermaatregel 4: toevoegen van bierdrاف en koolzaadschroot aan het rantsoen

AMKM Omschakeling bio Ecoringeling Voortzetting bio

AMKM Omschakeling bio

Om producten biologisch op de markt te mogen brengen is er een wettelijke omschakelingsperiode voorzien. Tijdens deze periode moet de landbouwer al de voorwaarden toepassen, maar kan hij nog niet biologisch etiketteren en dus niet van de meerprijs voor biologische producten genieten.

Deze interventie tracht de overstap naar biologische landbouw te stimuleren door het voorzien van een vergoeding voor de betrokken percelen tijdens de omschakelingsperiode. De hoogte van de vergoeding en de duur van de verbintenis zijn afhankelijk van de teelt.

Ecoringeling Voortzetting bio

Om de biologische productie in Vlaanderen te verder te stimuleren wordt een hectarestun voorzien voor percelen landbouwgrond die de omschakelingsperiode reeds doorlopen hebben.

Ecoregeling Bufferstroken

Bufferstroken verminderen de uitspoeling van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en sediment naar oppervlaktewateren toe en kunnen bijdragen tot de groene infrastructuur in het landschap.

Deze interventie heeft als doel de aanleg van bufferstroken/akkerranden door de landbouwer te stimuleren door deze flexibel in te laten passen in de bedrijfsvoering.

Ecoregeling Mechanische onkruidbestrijding

Mechanische onkruidbestrijding heeft een positief effect op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en op de biodiversiteit van het perceel en zijn omgeving.

De interventie is een aanpassing van een bestaande maatregel (verandert van agromilieuklimaatmaatregel naar ecoregeling). Met het huidige voorstel blijven de inhoudelijke maatregelvoorwaarden dezelfde, maar wordt aan de landbouwer meer flexibiliteit geboden in het areaal dat hij conform de voorwaarden wil bewerken.

AMKM Meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt

De aanleg van bloemenstroken brengt meer diversiteit in de fruitboomgaarden, biedt bijkomende kansen voor het behoud en ontwikkeling van de populaties bestuivers en natuurlijke vijanden en zorgt dus voor een optimalisering van de ecosysteemdiensten.

In deze interventie wordt ofwel de aanleg en het onderhoud van bloemenstroken tussen fruitbomenrijen ofwel van een bloemenstrook langs de fruitboomgaard gestimuleerd. Het doel is om via een 5-jarige verbintenis een gepast ecologisch klimaat te creëren in de fruitboomgaard waardoor minder behandelingen met gewasbeschermingsmiddelen noodzakelijk zijn.

Ecoregeling Teelttechnische erosiebestrijdende technieken

Erosie zorgt niet alleen voor een groot verlies van kostbare landbouwgrond en inputs (zaaigoed, meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen) maar heeft ook een invloed op de waterkwaliteit.

Deze interventie stimuleert verschillende teelttechnische erosiebestrijdende maatregelen op erosiegevoelige percelen (oranje en gele percelen):

- Niet-kerende bodembewerking (incl. strip-till en directe inzaai) met bodembedekking
- Vollevelds inzaaien van maïs
- Aanleg van drempels tussen de ruggen bij ruggenteelten

Ook uitbreiding van bepaalde maatregelen op meer (rode en paarse) of minder erosiegevoelige percelen mogelijk, mits voorwaarden.

Ecoregeling Gewasrotatie

Een ruimere teeltrotatie draagt bij tot een betere bodemvruchtbaarheid en bodemkwaliteit door o.a. een hogere opbouw van organische koolstof in de bodem. Daarnaast kan het ook leiden tot een meer divers rantsoen, een stabiele (en hoge) opbrengst onder een lager bemestingsniveau, een hogere biodiversiteit, een hogere resistentie tegen ziekten (plagen) en betere onkruiden beheersing.

De interventie stimuleert een ruimere teeltrotatie, gebaseerd op de teeltrotatie verplichting in de biologische landbouw, om zo dit biologische principe te kunnen introduceren in de gangbare landbouw.

Ecoregeling Precisielandbouw

Door het toepassen van precisielandbouw kan de landbouwer efficiënter te werk gaan, waardoor hij kan besparen op gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest en zo de milieu- en klimaatimpact verminderen. Bij precisielandbouw 2.0 kan gericht ingegrepen worden waardoor de inputs afgestemd worden op de plaatsen met de meeste problemen, met bijgevolg een verdere verlaging van de milieu- en klimaatimpact.

De interventie bestaat uit 2 verschillende acties:

- **Actie 1** - Algemene uitrol van precisielandbouw 1.0 op bedrijfsniveau via toediening van korrelmeststoffen en gewasbeschermingsmiddelen op basis van GPS-sturing van machines (automatische sturing, dus zonder menselijke tussenkomst).
- **Actie 2** - Eerste stap richting precisielandbouw 2.0 met plaats specifiek bekalken op perceelsniveau, op basis van perceelsgegevens (bodemgegevens, gewasbeelden of opbrengstgegevens, in dit laatste geval van de vorige teelt).

Ecoregeling Bodempaspoort voor een duurzaam bodembeheer op bedrijfsniveau

Het bodempaspoort helpt de landbouwer meer inzicht te geven in de bodems van zijn gebruikspcelen en stimuleert het inzetten op een hogere bodemkwaliteit voor een duurzaam bodembeheer.

In het bodempaspoort zijn minstens volgende gegevens over de bovenste grondlagen van het landbouwgebruikspcel terug te vinden: pH, koolstofpercentage, bodemtype, fosfaattoestand en teeltrotatie van de voorbije vijf jaar. Met deze gegevens kan de landbouwer, ondersteund door functionaliteiten binnen de toepassing, zelf aan de slag gaan en datagedreven een gericht en meer duurzaam bodembeheer uitvoeren. Door het bijhouden van bodemgegevens op perceelsniveau in het bodempaspoort is na verloop van tijd een historiek beschikbaar van de bodemkwaliteit en kan de evolutie opgevolgd worden.

Ecoregeling + AMKM Behoud lokale veerassen

De genetische diversiteit op het landbouwbedrijf moet bewaard en beschermd worden, door het inzetten van zoveel mogelijk dierenrassen. De genetische diversiteit binnen soorten is belangrijk voor o.a. de biodiversiteit, het verkrijgen van aangepaste rassen met gewenste eigenschappen, het verkrijgen van aangepaste rassen voor gebieden met bepaalde beheereisen, de voedselzekerheid (nl. de aanpassingsmogelijkheden aan veranderende klimaatomstandigheden), de robuustheid van rassen (o.a. in biologische landbouw), ...

Deze ecoregeling zet specifiek in op het behoud van de lokale rundveerassen., nl. het Rood ras, het Witrood ras, het Belgisch witblauw dubbeldoelras en het Kempens Roodbont.

De steun voor het houden van lokale schapen-, geiten- en varkensrassen wordt voorzien via een agromilieu-en klimaatmaatregel.

Dierenwelzijnslabel

Dierenwelzijn is een bezorgdheid van de landbouwers en de maatschappij en een belangrijke randvoorwaarde in de dierlijke productie. We zetten de positieve evolutie verder en ontwikkelen maatregelen om landbouwers te stimuleren om bijkomende inspanningen te leveren.

Deze GLB-maatregel ondersteunt daarom de bedrijven voor de extra kosten voor het lidmaatschap van het dierenwelzijnslabel en de bijhorende controles.

Reductie antibioticagebruik

Deze GLB-interventie wil varkens-, pluimvee- en kalverbedrijven stimuleren om de nodige inspanningen te voor het verminderen van het antibioticumgebruik, uitgedrukt in BD100.

Een groot aantal maatregelen kan genomen worden om het antibiotica gebruik te verminderen: maatregelen in verband met externe en interne bio veiligheid, vaccinatiemanagement, en een aantal goede veeteeltpraktijken met betrekking tot voeder, drinkwater, stalklimaat, speen- en kraamstalmanagement en genetica. De maatregelen zijn dus talrijk en zeer divers, en wat op het ene bedrijf lukt, lukt niet noodzakelijk op het andere bedrijf. Er is niet één maatregel te identificeren als dé maatregel om het antibiotica gebruik te verminderen. Een op maat gemaakte en bedrijfsspecifieke aanpak is daarom nodig. Met de maatregel worden landbouwers gestimuleerd om in samenspraak met de bedrijfsdierenarts en andere experts in een coaching traject maatregelen te nemen om het antibiotica gebruik verder te reduceren.

Elke veehouder kan maximum 3 keer een verbintenis van 1 jaar aanvragen.

Beheerovereenkomsten voor het bufferen van kwetsbare natuur of natuurlijke elementen of het creëren van ecologische verbindingen

Net zoals dat elders in EU het geval is, hebben soorten gebonden aan het landbouwecosysteem het zeer moeilijk om te overleven. Permanente natuurlijke structuren zoals houtige landschapselementen, waterlopen, graften, taluds, ... zijn dragers van de biodiversiteit in gebieden waar landbouw wordt bedreven.

Deze interventie bestaat uit 6 acties:

- Bufferstrook
- Kruidenrijke akkerstrook 15 juni
- Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – volledig maaien
- Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd maaien
- Kruidenrijke akkerstrook 15 juli – gefaseerd klepelen
- Bloemenakker

Beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige kleine landschapselementen

Het achterwege blijven van het klassiek beheer van houtige kleine landschapselementen leidt enerzijds tot een aantoonbare kwantitatieve en kwalitatieve achteruitgang van fauna en flora, en anderzijds tot een sluipende degeneratie en uiteindelijk het verdwijnen van deze elementen.

Binnen deze interventie zullen meerdere robuuste maatregelen uitgewerkt worden waarin gefocust wordt op het gepast beheer van houtige kleine landschapselementen. Volgende acties worden voorzien:

- Jaarlijks snoeien,
- Afzetten en / of terugsnoeien 25 %,
- Afzetten en / of terugsnoeien 50%,
- (Hoofdzakelijk) afzetten 75 %,
- (Hoofdzakelijk) terugsnoeien 75%,
- Knotten

Beheerovereenkomsten ter bescherming van fauna en flora gebonden aan landbouwactiviteiten

Net zoals dat elders in de EU het geval is, hebben soorten gebonden aan het landbouwecosysteem het zeer moeilijk om te overleven. Maatregelen die bijdragen aan het behoud en het verbeteren van het leefgebied van deze soorten, zijn daarom essentieel. Het gaat daarbij zowel om flora (waardevolle soortenrijke graslanden) als fauna (akkervogels, weidevogels, of specifieke soorten zoals grauwe kiekendief, hamster en of andere soorten).

Volgende acties worden uitgewerkt:

- Actie 1: Faunavoedselgewas
- Actie 2: Faunastroom
- Actie 3: Fauna – akkerland
- Actie 4: Fauna - akkerland luzerne
- Actie 5: Fauna - luzernehoiland
- Actie 6: Faunagrasland rustperiode 22 juni
- Actie 7: Faunagrasland rustperiode 22 juni – plasdras
- Actie 8: Faunagrasland rustperiode 15 juli
- Actie 9: Botanisch grasland - instandhouden – graskruidenmix
- Actie 10: Botanisch grasland - instandhouden - bloemenrijk grasland
- Actie 11: Botanisch grasland - ontwikkelen – raaigras
- Actie 12: Botanisch grasland - ontwikkelen – grassenmix
- Actie 13: Botanisch grasland - ontwikkelen - dominant grasland

AMKM Onderhoud van boslandbouwsystemen

De combinatie van de aanplant van bomen met een landbouwteelt op eenzelfde perceel heeft verschillende potentiële voordelen. Deze combinatie verhoogt onder meer het organisch stofgehalte in de bodem, legt koolstof vast in de bodem en kwaliteitshout, vermindert windwerking, vermindert watererosie, zorgt voor inkomensdiversificatie (door de productie van hout, fruit of noten), draagt bij tot het creëren van een microklimaat, tempert weersextremen, heeft impact op dierenwelzijn, genereert een leefgebied voor planten en dieren Een goed onderhoud en behoud van de aangelegde en bestaande boslandbouwsystemen is van belang om beide teeltsystemen, zowel de landbouwteelt als de boomteelt, elkaar te laten versterken op lange termijn en om hun milieu- en klimaatbijdragen niet verloren te laten gaan. Een correct en tijdig onderhoud van de boomcomponent is essentieel om de ecosystemendiensten en andere voordelen die het boslandbouwsysteem biedt te optimaliseren. Deze interventie zet in op de ondersteuning van dit onderhoud.

Een landbouwer die een verbintenis afsluit onder deze interventie gaat een vijfjarig engagement aan om een bestaand boslandbouwsysteem volgens opgelegde voorwaarden te onderhouden..

2.2.2.2 Interventies rond kennisdeling

Vorming en advies op maat van de landbouwer

Landbouwers worden bij hun bedrijfsvoering geconfronteerd met heel wat economische, ecologische en maatschappelijke uitdagingen. Dit, maar ook het opvolgen van regelgeving, innovaties, technieken, ... vergt de nodige kennis.

De interventie bevat twee luiken:

- Vraaggestuurde vorming en advies (begunstigden: adviesbureaus, vormingscentra en expertisecentra)
- Aanbodgestuurde vorming (begunstigden: vormingscentra), waarvan de waar-nemings- en waarschuwingssystemen (begunstigden: kenniscentra) deel uitmaken.

Deze combinatie van interventies maakt van onze land- en tuinbouwers kundige/competente en innovatieve ondernemers die proactief inspelen op maatschappelijke noden. Maatwerk en flexibiliteit zijn de sleutelwoorden.

Demonstratieprojecten

Het doel van demonstratieprojecten is enerzijds land- en tuinbouwers bewust te maken van nieuwe mogelijkheden op het vlak van duurzame praktijken en technieken, en anderzijds deze door demonstraties in de praktijk ingang te doen vinden op onze Vlaamse bedrijven.

Voor deze interventie zal er op regelmatige tijdstippen (vb. jaarlijks) een oproep worden gelanceerd waarop kenniscentra een project kunnen indienen. Er wordt gewerkt via een thematisch afgebakende oproep (waarbij bepaalde thema's worden opgelegd), via een open oproep (zonder bepaling van thema's) of via een combinatie van beide.

2.2.2.3 *Samenwerkingsprojecten*

Projectoproep 'samenwerking'

Samenwerking in de agrovoedingsketen of vanuit het agrarisch natuurbeheer groeien vaak bottom-up. Met deze maatregel geeft de Vlaamse overheid een boost aan veelbelovende samenwerkingsprojecten.

Jaarlijks wordt minstens één projectoproep gelanceerd. De beste projecten worden geselecteerd op basis van een jury van experts. Elk jaar wordt een betalingsaanvraag ingediend. Samenwerkingen moeten een concreet doel voor ogen hebben en niet louter draaien rond kennisuitwisseling. Demarcatie met EIP operationele groepen en met LEADER wordt voorzien. Bij aanvraag wordt de check gedaan of er risico bestaat dat de mededingingswetgeving geschonden kan worden.

Projectoproep "innovatie" in kader van EIP (Europese Innovatiepartnerschappen)

Door de toenemende complexiteit kunnen landbouwbedrijven niet altijd zelf innovatieve oplossingen ontwikkelen. Vaak vergt dit een multidisciplinaire aanpak. Door middel van Europese partnerschappen voor innovatie (EIP) worden innovatieve oplossingen ontwikkeld in co-creatie tussen onderzoek en praktijk. Als gevolg van dit proces vindt innovatie veel sneller ingang in de praktijk.

Geïnteresseerde land- en tuinbouwers, adviseurs, onderzoekers, ondernemers en/of andere actoren organiseren zich in een 'operationele groep' rond een concreet vraagstuk uit de praktijk waarvoor ze samen een innovatieve oplossing ontwikkelen. Deze interventie werd, met succes, reeds opgenomen in PDPO III. De impact wordt nu verder vergroot door het instrument nog laagdrempeliger en meer bottom-up (landbouwers als initiatiefnemers) te maken en quick win-projecten te stimuleren. Kosten met betrekking tot alle aspecten van de samenwerking binnen de operationele groep komen in aanmerking voor subsidiëring, met name personeelskosten, evenals vergoedingen voor de tijd geïnvesteerd door de landbouwer, de adviseur of andere actoren, werkings- en investeringskosten. De maximum subsidie per project wordt per oproep bepaald en in relatie tot de thema's.

LEADER

Er zijn 2 interventies: de 'Opmaak Lokale ontwikkelingsstrategie' en de 'Realisatie Lokale Ontwikkelingsstrategie'. Het doel van deze interventie is om via samenwerkingsverbanden tussen verschillende plattelandsactoren, de kansen die het multifunctionele platteland heeft te verwezenlijken. .

Conform de LEADER methodiek kunnen plaatselijke publiek-private samenwerkingsverbanden, de zogenaamde Plaatselijke Groepen (PG's), lokale ontwikkelingsstrategieën creëren en realiseren. Dit houdt in dat zij onder meer verantwoordelijk zijn voor de opmaak van de strategie, de selectie van projecten, de begeleiding van de promotoren, de financiële en inhoudelijke opvolging van de uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie en voorlichting en publiciteit. Tevens dienen de PG's multisectoraal te werken, waardoor samenwerking en netwerkvorming bereikt worden. De PG's krijgen enkele thema's opgelegd. De prioriteit ligt op 3 thema's:

- Innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en –afzet, en valorisatie van biomassa-resten
- Leefbare en levendige dorpen
- Biodiversiteit en landschapskwaliteit

2.2.2.4 *Investerings- en bedrijfssteun*

VLIF: Innovatieve Investerings op landbouwbedrijven

VLIF projectsteun innovatie heeft een unieke plaats in het innovatieproces, namelijk het biedt ondersteuning voor het eerste keer in praktijk brengen van innovaties op onze land- en tuinbouwbedrijven.

Via deze interventie zijn innovatieve investeringstypes subsidiabel die:

- nog niet beschikbaar zijn op de VLIF-lijst van subsidiabele investeringen;
- reeds opgenomen werden op de VLIF-lijst, maar die tegelijk ook een duidelijk aantoonbare innovatie inhouden;
- innovaties in een eindfase van ontwikkeling en die uitgetest worden in praktijkomstandigheden op land- en tuinbouwbedrijven.

Deze interventie zal samen met de interventie EIP operationele groepen geïntegreerd worden in één oproep. Deze oproep is continu open via het e-loket – innovatieloket. Er wordt gewerkt met blokperiodes.

Er wordt gewerkt met twee acties:

- VLIF innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming
- VLIF innovatieve groene investeringen

VLIF: Opstart- en overnamesteun voor jonge landbouwers

Het inzetten op de instroom van landbouwers en generatiewissel in de land- en tuinbouwsector speelt een belangrijke rol in de toekomstgerichte verduurzaming van de landbouwsector. De overname/opstart van een landbouwbedrijf is zeer kapitaalintensief en houdt gezien de fluctuerende prijzen, eveneens een belangrijk risico in.

De overname /opstartsteun (onder de vorm van een premie) wordt gekoppeld aan de uitvoering van een door de begunstigde specifiek voor het bedrijf opgemaakt business-(ontwikkeling)plan. De uitvoering van dit businessplan / opstartplan / overnameplan moet er mede toe leiden dat op moment van de eindbetaling de minimumdrempel aan verdien-capaciteit behaald wordt (dit is dezelfde drempel als voor VLIF investeringssteun).

VLIF: Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf

De Vlaamse regering wil de omschakeling stimuleren van bestaande landbouwactiviteiten naar potentieel meer rendabele en meer duurzame activiteiten, zowel in de land- en tuinbouw als daarbuiten. Met deze maatregel wordt een duw in de rug gegeven aan land- en tuinbouwers die naar een duurzaam en vernieuwend verdienmodel willen overschakelen en startende ondernemers.

Deze interventie voorziet in een éénmalige steun aan individuele land- en tuinbouwbedrijven voor het opstarten of omschakelen van hun bedrijfsvoering naar een vernieuwde toekomstgerichte bedrijfsstrategie op basis van een nieuw doordacht businessplan. Het kan hier bijvoorbeeld gaan over inkomensdiversificatie, differentiatie, verbreding, nieuwe functies en/of verandering/omschakeling in functies van het bedrijf.

VLIF: Productieve investeringen op landbouwbedrijven

VLIF-investeringssteun aan land- en tuinbouwbedrijven is sinds 20 jaar een sterkhouder in het Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling. De interventie wordt aangepast zodat de rol van toekomstgericht ondernemingsfonds nog sterker kan waargemaakt worden.

Er is een permanente oproep die opgesplitst is in meerdere blokperiodes per jaar. Na het verstrijken van een blokperiode worden via een selectieprocedure de investeringsdossiers die best bijdragen aan de doelstellingen geselecteerd. Om nog sterker in te zetten op het ondersteunen van het toekomstgerichte ondernemerschap zal de bestaande investeringssteunmaatregel hervormd worden op de volgende twee vlakken:

- De instap- en verbintenisvoorwaarden worden sterk vereenvoudigd en inhoudelijk hervormd zodat het ondernemerschap op een land- en tuinbouwbedrijf zich beter kan ontplooiën en de instap- en verbintenisvoorwaarden haalbaar zijn voor de verdere verduurzaming van alle verdienmodellen en bedrijfsstructuren.
- Het selectiesysteem wordt aangepast zodat nog sterker ingezet wordt op de verduurzaming van de bedrijfsstructuren waarbij enerzijds tegemoet gekomen wordt aan de verwachtingen inzake leefmilieu, biodiversiteit, klimaat en dierenwelzijn en waarbij anderzijds de bedrijven weerbaarder worden tegen marktschokken.

Er wordt gewerkt met drie acties :

- Investerings voor verdere verduurzaming
- Groene investeringen
- Investerings voor dierenwelzijn

VLIF: Investerings voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten

De Vlaamse landbouwsector is traditioneel sterk verweven met de historische sterke aanwezigheid van de voedingsindustrie in Vlaanderen. Deze aanwezigheid wordt gezien als een sterkte en een kans om blijvend in te zetten op de verdere verduurzaming en het creëren van toegevoegde waarde bij de eerste verwerking en afzet van primaire land- en tuinbouw-producten.

Voor deze interventie zal er op regelmatige basis een oproep voor projecten gelanceerd worden. Er zal met de projectoproep en met de communicatie ervan meer dan voordien ingezet worden op samenwerking tussen verschillende ketenpartners en er zal ook specifiek gefocust worden op andere ketenpartners dan enkel verwerkende bedrijven. De projecten moeten ook een meerwaarde inhouden voor de landbouwers die hun producten aanleveren. Bijzondere aandacht gaat naar investeringen waarbij de ecologische voetafdruk van land- en tuinbouwproducten verminderd wordt en projecten gericht op de circulaire economie.

VLIF: Niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen

Actieve land- en tuinbouwers worden aangemoedigd om niet-productieve investeringen uit te voeren voor de verwezenlijking van doelstellingen inzake het verhogen van de ecologische, landschappelijke, milieukundige en cultuurhistorische waarde van het landbouwgebied en het verhogen van de weerbaarheid van de landbouwproductie tegen klimatologische extremen.

Er is een permanente oproep die opgesplitst is in meerdere blokperiodes per jaar. Na het verstrijken van een blokperiode worden via een selectieprocedure de investeringsdossiers die best bijdragen aan de doelstellingen geselecteerd. De lijst met investeringen die in aanmerking komen wordt uitgebreid. De voorwaarden voor het verkrijgen van de steun worden vereenvoudigd waarbij het systeem van attestering van de periode 2015-2020 verlaten wordt.

Inrichtingsmaatregelen i.f.v. Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden

Dit betreft een verderzetting van de actuele PDPO III-maatregel rond investeringen binnen speciale beschermingszones en andere gebieden met hoge natuurwaarden, waaronder natuur-inrichting de projectsubsidies natuur (voormalige quick-wins), natuurprojectovereenkomsten en acties om het milieubewustzijn te vergroten vervat zijn.

Met deze interventie willen we, in functie van Natura 2000 habitats en -soorten en in functie van het natuurlijk erfgoed in gebieden met hoge natuurwaarden, de studies en investeringen i.v.m. onderhoud, herstel en verhoging van de natuurwaarden en de kwaliteit van het natuurlijk milieu ondersteunen. Het betreft de co-financiering van de instrumenten Natuurinrichting en Projectsubsidies natuur. Met de Projectsubsidies natuur wilt het Agentschap Natuur en Bos concrete initiatieven stimuleren die hoofdzakelijk een bijdrage leveren aan de Europese natuurdoelen en investeringen in het kader van een goedgekeurd beheerplan.

2.2.2.5 Sectorale programma's

Operationele programma's Groenten en Fruit

Al sinds 1996 kunnen producentenorganisaties (PO) en unies van producentenorganisaties (UPO) een operationeel programma indienen en uitvoeren. In dit programma zitten allerlei acties op het niveau van de organisatie en op het niveau van de teler die door de PO worden uitgevoerd. De PO's krijgen steun om hun uitgaven voor die acties te financieren. Het hoofddoel van de maatregel is het versterken van de positie van de individuele landbouwers en hen helpen om via hun PO meer marktgericht te werken.

Er is nog maar net een nieuwe programmaperiode begonnen, deze loopt nog tot eind 2023. Via de opmaak van een nationale strategie duurzame operationele programma's worden beleidsmatig Vlaamse accenten gelegd en bijkomende Vlaamse subsidiabiliteitsvoorwaarden opgelegd. De huidige nationale strategie moet nu ook verankerd worden in het GLB-SP.

Nationaal bijenteeltprogramma

De vele inspanningen die binnen deze Vlaamse Bijenteeltprogramma's werden geleverd, werpen hun vruchten af en in Vlaanderen lijkt een belangrijk keerpunt bereikt inzake de bijensterfte. De toekomst zal uitwijzen of deze tendens stabiel is.

Het Nationaal Bijenteeltprogramma 2020-2022 voor België is op 1 augustus 2019 van start gegaan. Binnen de lijnen van dit nieuwe programma ligt de nieuwe focus op de startende imkers, nieuwe imkertechnieken en de stroomlijning van de bestaande imkeropleidingen. Er wordt jaarlijks een bedrag ter beschikking gesteld aan de Nationale Bijenteeltprogramma's. Het Vlaamse deel van deze sectorsteun wordt uitbetaald aan het Vlaams Bijenteeltprogramma vzw, die instaat voor de uitvoering van het Vlaams Bijenteeltprogramma.

In het nationaal bijenteeltprogramma wordt er gewerkt met vijf interventies:

- Maatregelen voor het herstel van het bijenbestand in de Unie
- Kwaliteitsanalyse van producten uit de bijenteelt door laboratoria
- Technische bijstand voor bijenhoudersorganisaties
- Toegepast onderzoek
- Bestrijding van vijanden en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de Varroa

3 Methodiek milieubeoordeling

3.1 Opbouw en uitgangspunten van de effectenbeoordeling

In een MER worden de effecten van het plan op de verschillende disciplines onderzocht. Voor de evaluatie van de mogelijke effecten die het GLB kan teweegbrengen, worden volgende disciplines als relevant beschouwd:

- Grond- en oppervlaktewater;
- Bodem;
- Lucht
- Klimaat
- Biodiversiteit;
- Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie;
- Mens (ruimtelijke aspecten en mobiliteit, gezondheid).
- Geluid en trillingen.

In het plan-MER gebeurt de effectenbeoordeling op strategisch niveau. Het GLB is immers een strategisch beleidsprogramma, dat een set van maatregelen omvat. Elke maatregel vormt het (financierings)kader voor tientallen tot duizenden individuele acties. De milieueffecten zijn gekoppeld aan deze individuele acties, maar deze zijn in dit stadium nog niet gekend, laat staan geografisch gelokaliseerd.

Qua methodologie zal de effectbeschrijving zich noodgedwongen in hoofdzaak beperken tot een kwalitatieve aanpak. De potentiële cumulatieve milieueffecten van de mogelijke acties binnen elke GLB-SP-maatregel worden per discipline ingeschat op basis van de beschrijving van de maatregel. Maar zonder gegevens over de omvang en exacte lokalisering van de acties blijft dit uiteraard een zeer benaderende inschatting. B.v.: het effect van een individuele erosiebestrijdingsmaatregel hangt niet alleen af van zijn eigen kenmerken/omvang, maar ook van zijn locatie (hellingsgraad, landgebruik) en de ruimtelijke samenhang met andere erosiebestrijdingsmaatregelen, en deze aspecten zijn uiteraard niet op voorhand gekend.

De effectbeoordeling zal wel in de mate van het mogelijke geconcretiseerd en gekwantificeerd worden op basis van de evaluatie van het PDPO III-programma 2014-2022 en extrapolatie naar de planperiode 2023-2027 van het nieuw GLB, uiteraard enkel voor de maatregelen die op een voldoende vergelijkbare wijze hernomen worden in het nieuw programma. O.b.v. anonieme individuele bedrijfsgegevens wordt eveneens via modellering een inzicht gegeven in de keuze voor deelname van de bedrijven aan GLB-SP, wat eveneens kan doorwerken in de globale milieu-impact van het plan, rekening houdend met de conditionaliteit.

Als alternatief voor het voorgenomen GLB-plan wordt het scenario onderzocht waarbij het lopende GLB periode 2014---2020 (Pijler 1 en PDPO III) ongewijzigd wordt doorgetrokken naar de planperiode 2023-2027, met extrapolatie van de effectieve steunbedragen of oppervlaktes. Dit laat meteen ook toe om in te schatten of en voor welke aspecten het nieuw GLB inzake milieu-impact een verbetering inhoudt ten opzichte van het lopende GLB periode 2014---2020 en waar verdere optimalisaties mogelijk en realistisch zijn. Het nulalternatief (= niets doen) wordt als referentiesituatie beschouwd. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat landbouwers zonder GLB-steun dezelfde productiecapaciteit

aanhouden, dezelfde investeringen uitvoeren en dezelfde landbouwoppervlakte gebruiken, maar dan op een “klassieke”, niet duurzame manier waarbij louter aan de minimale wettelijke normen wordt voldaan.

3.2 Relevante disciplines per GLB-SP-maatregel

In de onderstaande matrix wordt per maatregel per discipline aangegeven of er een relevant milieueffect te verwachten is. Enkel die verbanden worden aangegeven die van een rechtstreekse, waarschijnlijke en significante aard zijn. Maatregelen met enkel indirecte milieueffecten – b.v. opleiding of samenwerking – of met “accidentele” effecten worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel 3-1: Overzicht van de mogelijke **directe** milieueffecten per discipline

Maatregel	Grond- en oppervlaktewater	Bodem	Lucht	Klimaat	Biodiversiteit	Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	Mens	Geluid en trillingen
Basisinkomenssteun voor duurzaamheid en aanvullende inkomenssteun voor duurzaamheid								
Aanvullende inkomenssteun jonge landbouwer								
Gekoppelde inkomenssteun								
Ecoregeling behoud meerjarig grasland								
AMKM tijdelijk grasland naar blijvend grasland								
Ecoregeling organisch koolstofgehalte bodem in akkerland								
Ecoregeling + AMKM – Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen (zogenaamde ecoteelten)								
AMKM Voedermanagement voor rundvee								
Omschakeling naar biologische landbouw								
Voortzetting biologische landbouw								
Ecoregeling Bufferstroken								
Ecoregeling mechanische onkruidbestrijding								
AMKM Meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt								
Ecoregeling teelttechnische erosiebestrijding								
Ecoregeling gewasrotatie								
Ecoregeling precisielandbouw en bodempaspoort								
Ecoregeling + AMKM behoud van lokale rassen								

Maatregel	Grond- en oppervlaktewater	Bodem	Lucht	Klimaat	Biodiversiteit	Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	Mens	Geluid en trillingen
Dierenwelzijnslabel en antibioticareductie								
Beheerovereenkomst bufferen en/of verbinden								
Beheerovereenkomst Herstellen, ontwikkelen en onderhouden van houtige landschapselementen								
Beheerovereenkomst Soortenbescherming								
Vorming en advies								
Demonstratieprojecten								
Projectoproep samenwerking								
Projectoproep 'Innovatie' in kader van EIP								
LEADER								
VLIF innovatieve investeringen								
VLIF Opstart en overname door jonge landbouwers								
VLIF opstart van of omschakeling naar een vernieuwde toekomstgerichte ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf								
VLIF Productieve investeringen op landbouwbedrijven								
VLIF Investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten								
VLIF Niet-productieve investeringen								
AMKM Onderhoud boslandbouwsystemen								
Inrichtingsmaatregelen i.f.v. Natura 2000 en in gebieden met hoge natuurwaarden								
Operationele Programma's Groenten en fruit								
Nationaal bijenteeltprogramma								

4 Synthese en conclusies

Globaal gezien laten de effecten van het GLB zich als volgt samenvatten:

- Rechtstreekse steun, met name basisinkomenssteun voor duurzaamheid, gekoppelde inkomenssteun en aanvullende herverdelende betaling voor duurzaamheid, heeft voornamelijk een positieve impact op de discipline mens gezien hiermee getracht wordt om de continuïteit en de leefbaarheid van de landbouwsector te garanderen. Deze positieve impact is dalend t.o.v. het vorige GLB door het dalende GLB-budget dat ter beschikking gesteld wordt en de verhoogde ambities voor milieu- en klimaat die resulteren in bijkomende kosten die niet volledig vergoed kunnen worden. De 3 vergroeningspraktijken in het huidige lopende GLB-plan 2014-2020 (PDPO III) zijn in het nieuwe GLB-plan geïntegreerd in de conditionaliteit, al dan niet aangescherpt, en daar bovenop worden de ecoregelingen aangeboden binnen het pijler 1-budget om op vrijwillige basis landbouwpraktijken toe te passen die gunstig zijn voor het milieu. Dit maakt dat een kleiner aandeel van het pijler 1-budget gaat naar basisinkomenssteun voor duurzaamheid waarbij aan de conditionaliteit moet worden voldaan. Het krijgen van steun wordt bijgevolg meer afhankelijk van effectieve bijdragen aan duurzame landbouwpraktijken dan onder het lopende GLB 2014-2020. Doordat voldaan moet worden aan de conditionaliteit kan er wel een niet significant tot positief effect verwacht worden op de disciplines water, bodem, biodiversiteit en landschap. Uit de berekeningen blijkt dat het afhaakrisico omwille van de conditionaliteit immers eerder beperkt is. Wat betreft klimaat wordt eerder een niet significant effect verwacht, gezien enerzijds nog een beperkte daling van het areaal grasland wordt toegestaan cfr. de verordening en anderzijds wordt ingezet op behoud van of extra niet-productieve arealen en beter bodembeheer, waardoor de impact op koolstofopslag niet éénduidig te bepalen is..
- De gekoppelde inkomenssteun kan naast boven beschreven impact echter ook nog een impact hebben op de diverse milieudisciplines. De gekoppelde inkomenssteun bevat instapvoorwaarden rond langdurig graslandbeheer en lokale eiwitproductie. In de veronderstelling dat de steun ervoor zorgt dat de sector in stand blijft, blijven de aan rundvee gerelateerde emissies wel bestaan en dus ook de negatieve impact hiervan op lucht. De instapvoorwaarden kunnen tot een verbetering leiden, gezien de vermindering van het aantal dieren waarvoor gekoppelde steun kan verkregen worden. Anderzijds zit net bij die groep landbouwers een zeer belangrijk areaal grasland welke een belangrijke rol speelt in het kader van koolstofopslag en bijgevolg binnen klimaat. Indien landbouwers echter kiezen om geen gekoppelde inkomenssteun meer te ontvangen en hun landbouwpraktijk te wijzigen, kan dit leiden tot wijziging van het soort dieren die gehouden worden op het bedrijf, gezien de conditionaliteit m.b.t. behoud van blijvend grasland. Indien dit zou leiden tot het houden van melkvee i.p.v. vleesvee kunnen de emissies stijgen. Een lokale eiwitproductie voor voer zorgt voor een verminderde import van soja e.d. Afname van de transportkilometers leidt globaal tot afname van emissies t.g.v. verkeer. Anderzijds kan de voorwaarde rond langdurig graslandbeheer er ook voor zorgen dat de N-efficiëntie op dierniveau verlaagt, gezien er meer gras in het rantsoen aanwezig zal zijn. Doordat voldaan moet worden aan de instapvoorwaarde rond langdurig graslandbeheer zal de oppervlakte blijvend grasland minstens behouden blijven en wordt er in die zin dan ook geen significant effect op koolstofopslag in de bodem verwacht.
- De ecoregelingen en agromilieu- en klimaatmaatregelen en VLIF-steun voor niet-productieve investeringen voor milieu- en klimaatdoelen hebben voornamelijk een positieve impact op

de verschillende milieudisciplines. Ze kunnen wel een negatieve impact hebben op de bedrijfsvoering van landbouwbedrijven. De landbouwers kunnen evenwel vrijwillig instappen en de negatieve impact wordt ondervangen door een correct steunbedrag. Om de instapdrempel te verlagen en de deelname aan de ecoregelingen interessant te maken, gaat het wel voornamelijk over éénjarige engagements, gezien uit evaluatie van PDPO III bleek dat het meerjarig karakter van een aantal overeenkomstige PDPO III-maatregelen de deelname eraan beperkte. Een éénjarige maatregel zal in principe een beperktere milieuwinst met zich meebrengen, maar gezien de positieve effecten afhangen van de effectieve deelname aan de (vrijwillige) maatregelen kan het verlagen van de instapdrempels in het totaal toch een grotere positieve milieupact met zich meebrengen. Tevens wordt gestimuleerd om de ecoregelingen meerdere jaren op eenzelfde perceel toe te passen. De AMKM's omvatten dan maatregelen die verder gaan dan wat reeds opgenomen is in de ecoregelingen en zetten bijkomend in op meerjarige maatregelen.

- De beheerovereenkomsten hebben eveneens voornamelijk een positieve milieu-impact. Deze kunnen wel een ruimte-inname van productieve landbouwooppervlakte betekenen. De beheerovereenkomsten worden in vergelijking met PDPO III meer gebiedsgericht ingezet en geoptimaliseerd i.f.v. de soortenbeschermingsprogramma's, waardoor het positief effect op biodiversiteit vergroot wordt.
- De VLIF-steun voor productieve investeringen i.k.v. het GLB zal een substantiële bijdrage leveren inzake vermeden energieverbruik en energetische broeikasgasemissies en in mindere mate aan de reductie van ammoniak- en fijnstofemissies. Er wordt opgemerkt dat wat betreft ammoniak enkel de reductie via AEA-systemen in stallen kon doorgerekend worden en niet de gerealiseerde reductie via mestinjectie. De bijdrage van de VLIF-steun aan het reduceren van de niet-energetische broeikasgasemissies (enterische emissies en mest) is veel beperkter. Ook de bijdrage van de AMKM voeder-management aan het reduceren van broeikasgasemissies is beperkt vanwege zijn bescheiden beschikbare budget, maar zinvol voor het vermijden van enterische emissies.
- Van interventies i.k.v. kennisdeling en innovatie worden geen directe effecten verwacht, maar kunnen indirect wel positieve effecten ontstaan bij opleiding, advies en innovatie m.b.t. meer duurzame landbouwtechnieken.
- Interventies m.b.t. investeringssteun voor verdere verduurzaming en projectoproepen op het bedrijf of in de keten kunnen eveneens leiden tot positieve effecten op diverse milieudisciplines, afhankelijk van welke specifieke investeringen of projecten worden uitgevoerd. Ook hier zijn ruimte-innames van productieve landbouwooppervlakte mogelijk.
- Locatie-gerichte maatregelen zoals inrichtingsmaatregelen in gebieden met hoge natuurwaarden (waaronder Natura 2000-gebieden) zullen voornamelijk een positieve impact hebben op de verschillende milieudisciplines, maar kunnen eveneens gepaard gaan met ruimte-inname van productieve landbouwooppervlakte.
- Binnen LEADER ligt de prioriteit op 3 thema's: innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet en valorisatie van biomassa-resten; leefbare en levendige dorpen; biodiversiteit en landschapskwaliteit. De eraan gerelateerde (positieve) effecten zullen dus voornamelijk betrekking hebben op de disciplines biodiversiteit, landschap en erfgoed en mens. Projecten die inzetten op lokale landbouwproductie en -afzet kunnen tevens zorgen voor een vermindering van transportkilometers en bijhorende emissies.

- Bij de operationele programma's voor groenten en fruit dient een minimaal percentage steun naar milieumaatregelen te gaan waardoor deze interventie een positieve impact kan hebben op diverse milieuthema's.
- Het stabiliseren en zelfs een halt toe roepen van de honingbijensterfte door uitvoering van de driejaarlijkse Vlaamse Bijenteeltprogramma's draagt bij aan de algemene biodiversiteit.

De mate waarin de positieve effecten zullen plaatsvinden en de negatieve effecten gemilderd, zal sterk afhangen van de mate waarin de maatregelen effectief zullen toegepast worden. Het GLB-SP vormt immers een stimulerend beleid, waarbij elk bedrijf zelf kan beslissen om al dan niet in te stappen. Dit is op dit moment niet geweten. O.b.v. de berekeningen uitgevoerd i.k.v. dit MER wordt evenwel verwacht dat het afhaakrisico o.b.v. de opgenomen GLMC-normen eerder klein zal zijn. Wel is duidelijk dat dit afhaakrisico bij doorrekening van GLMC 1 – behoud van blijvend grasland duidelijk vergroot. Anderzijds werd hierbij geen rekening gehouden met de ecoregelingen waardoor bijkomende subsidies voor het behoud van blijvend grasland kunnen verkregen worden. In dat opzicht wordt verwacht dat het afhaakrisico globaal dan ook eerder beperkt zal zijn.

Algemeen wordt de potentie van het GLB om een fundamenteel grotere (positievere) milieu-impact te genereren beperkt door het vrijwillig karakter (financiële steun op aanvraag) en relatief beperkt totaalbudget van het plan. Landbouwers vragen steun aan indien ze die nodig en haalbaar vinden i.k.v. hun bedrijfsvoering en een hogere target/hoger budget voor een bepaalde maatregel leidt niet automatisch tot een hogere deelname. Voorts streeft het plan, conform de verordening, niet alleen milieudoelstellingen na, maar ook economische en sociale doelstellingen, en de budget-verdeling tussen deze doelstellingen is het resultaat van een voorbereidingstraject met alle stakeholders.

Wel is het zo dat van het geplande GLB reeds een beduidend positievere milieu-impact verwacht wordt dan van zijn voorganger PDPO III, dankzij het (nog) gericht inzetten van de steun ten voordele van duurzame(re) landbouwinstallaties, -technieken en -teeltwijzen en minder van "generieke" maatregelen zonder specifieke milieu- of klimaatdoelstelling.

Binnen het totaalbudget van het GLB zijn de mogelijkheden tot verdere optimalisaties beperkt, zeker gelet op het feit dat de verschillende maatregelen niet aan dezelfde milieuaspecten een positieve bijdrage leveren, en dat interne budgetverschuivingen ten voordele van maatregelen die positief scoren voor milieu-aspect A ten koste kunnen gaan van milieuaspect B. Aangezien o.i. alle nagestreefde doelstellingen inzake natuur, milieu en klimaat belangrijk en urgent zijn, lijkt het voorziene plan een eervol compromis te zijn, zonder evidente verbeterpunten.

Vanuit milieustandpunt zou wel aanbevolen kunnen worden om binnen Pijler I een nog sterkere verschuiving door te voeren van basisinkomenssteun naar ecoregelingen. Hierbij is er wel een beperking gezien het vrijwillig karakter van de ecoregelingen, doch kan vrijwilligheid net een hefboomeffect creëren voor het succes van de ecoregelingen. Er wordt ook aanbevolen om, door de inzet van adviesdiensten, vorming en samenwerking, de ecoregelingen zo efficiënt mogelijk in te zetten teneinde hun positieve effecten te optimaliseren.

In ieder geval zal de nodige opvolging van de milieu-impact dienen te gebeuren wanneer het programma effectief in werking is. Naast het opvolgen van de resultaatsindicatoren dienen dan ook de bestaande monitoringprogramma's i.k.v. de post-evaluatie verder gezet te worden.

© Antea Group 2022

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Antea Group mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.